

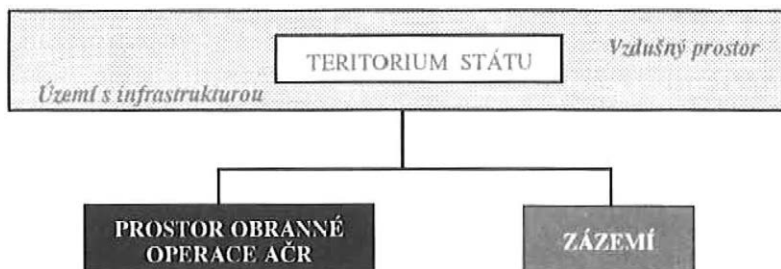
Některé pohledy na obranu teritoria

V současné vojensko-politické situaci, kdy náš stát nemá smluvně deklarovaného spojence a prozatím není členem žádné bezpečnostní aliance, nabývá problematika ochrany a obrany teritoria na významu.

* * *

Ochrana a obrana teritoria by měla být chápána jako soubor opatření realizovaných státními, samosprávnými orgány a právníckými osobami v míru, ve stavu ohrožení a ve válečném stavu, která umožňují bránit teritorium státu z kteréhokoliv směru, zvyšují výrobní možnosti hospodářství po jeho přechodu na válečný stav, zabezpečují ochranu obyvatelstva a materiálních a kulturních statků.

Z toho vyplývá, že obranou teritoria rozumíme ochranu a obranu celého území státu včetně vzdušného prostoru. Pro lepší pochopení celé problematiky je možno graficky znázornit chápání a členění teritoria takto:

Teritorium státu by mělo být chápáno jako území ohraničené státní hranicí s celou infrastrukturou a vzdušným prostorem nad ním. Z vojenského hlediska bychom ho mohli členit na prostor obranné operace AČR, ve kterém se povede bojová činnost s vojsky protivníka, a zázemí, které budeme chránit a v případě potřeby i bránit proti jeho vojenskému působení.

Obrana teritoria by měla být povinností všech státních i samosprávných orgánů, právníckých osob a také povinností všech občanů. Tato povinnost by měla být legislativně zakotvena.

V míru za vojenskou obranu teritoria odpovídá AČR, za ochranu obyvatelstva a hmotných statků Civilní ochrana. Přesto bude nezbytné v zákoně zakotvit povinnosti k obraně i pro ostatní resorty státní správy, protože bez jejich spolupůsobení se nedá účinná obrana státu zabezpečit. K tomu, aby tato obrana byla opravdu účinná, bude nezbytné se

na ni připravovat již v míru, a to nejen armádou, ale i resorty státní správy, samosprávnými orgány, právníky a fyzickými osobami.

Z výše uvedeného schématu vyplývá, že AČR povede obranu a ochranu teritoria jak v prostoru obranné operace, tak i v zázemí, tedy na celém území státu. Půjde o dva prostory, které sice spolu sousedí, ale způsob činnosti armády v nich bude odlišný. Z této předpokládané činnosti a ze stanovených úkolů by se měly vytvářet i organizační struktury svazků a útvarů, které je budou plnit.

Úkoly AČR při obraně teritoria

Armáda České republiky je hlavní silou předurčenou k ozbrojené obraně teritoria státu. Měla by být připravena čelit vojenskému napadení jakkoliv silným protivníkem z kteréhokoliv směru a za jakýchkoliv podmínek zahájení a vedení války s využitím spolupráce s mezinárodními bezpečnostními strukturami a případnými spojenci. Deklarací své připravenosti k bojovému použití současně odrazuje možného protivníka od agrese. V souladu se zákony státu by měla být připravena podílet se na řešení vnitřně bezpečnostních problémů. Dále se podílet a připravovat na plnění úkolů v rámci evropských bezpečnostních struktur při udržování či nastolování mezinárodního míru v rámci závazků vyplývajících pro ČR z Charty OSN a z dalších smluvních dokumentů. Ve stavu ohrožení plnit opatření k odvrácení války s cílem zvrátit nepříznivý vývoj situace. Ve válečném stavu by pak měla být plně připravena k odrazení agrese a k uhájení suverenity a územní celistvosti státu.

Tyto obecné úkoly je však nezbytné blíže specifikovat. Je to z toho důvodu, jak jsem již uvedl, že obrana teritoria se prostorově člení. Jiné úkoly budou plnit síly a prostředky AČR při obraně vzdušného prostoru, jiné úkoly v prostoru obranné operace a jiné v zázemí.

Ve vzdušném prostoru by mělo jít především o ničení vzdušného protivníka s cílem omezit jeho působení na pozemní a vzdušné síly, orgány velení a řízení, hospodářská a politická centra, obyvatelstvo a důležité objekty z kteréhokoliv směru.

V prostoru obranné operace by mělo jít především o vedení obrany s cílem odrazit agresi, uhájit suverenitu a vytvořit podmínky pro obnovení státní svrchovanosti a územní celistvosti České republiky.

V zázemí pak o specifické úkoly plněné ve prospěch polních vojsk vedoucích bojovou činnost v prostoru obranné operace, činnosti k ochraně obyvatelstva a obraně důležitých objektů. Tyto úkoly by měly být připravovány a některé i plněny v míru, ve stavu ohrožení i ve válečném stavu.

Jedná se o tyto úkoly:

- příprava mobilizačního rozvinutí vojsk a výcvik záloh,
- operační příprava státního území,
- ostraha a obrana vybraných objektů,
- asistence při plnění úkolů krizových situací orgány státní správy,
- účast při zásazích Integrovaného záchranného systému,
- uzávěra státní hranice,
- zabezpečení přesunů vojsk,

- obrana boků a mezer operačního uskupení polních vojsk,
- boj s výsadky a diverzními skupinami.

Síly a prostředky obrany zázemí

Síly a prostředky obrany zázemí by měly být tvořeny:

- ◆ orgány velení a řízení,
- ◆ vojenskými územními orgány státní správy,
- ◆ vojskem územní obrany,
- ◆ ostatními součástmi AČR.

Orgány velení a řízení

Zásady velení a řízení při obraně státu jsou stejně platné jak pro polní vojsko a vzdušné síly, tak i pro síly a prostředky obrany zázemí. Řídit obranu teritoria, plánovat a realizovat obranná opatření by mělo být prováděno v celém období operačního kontinua, ne pouze při vzniku krizové situace, případně konkrétního ohrožení státu. To znamená, že by měl být pro síly a prostředky obrany teritoria vytvořen systém velení a řízení s přesně stanovenými kompetencemi a odpovědností již v míru.

Systém velení a řízení by měl mít strategickou, operační a taktickou úroveň. Na **strategické úrovni** by orgány velení a řízení měly být jednotné pro polní a vzdušné síly i pro síly a prostředky obrany zázemí. Domnívám se však, že pro řešení konkrétních úkolů a ke koordinaci opatření s Civilní ochranou i ostatními resorty státní správy by měl být v rámci Ministerstva obrany i Generálního štábu AČR vytvořen zvláštní orgán řešící tuto problematiku již v míru.

Na **operační úrovni** by však již mělo být velení a řízení polních vojsk odděleno od řízení sil a prostředků ochrany a obrany zázemí. Polní síly brání teritorium státu přípravou a vedením obranné operace a domnívám se, že i nadále plní hlavní úkol obrany vůči protivníkovi. Proto i jejich orgány velení by neměly být další činností a úkoly rozptylovány.

Síly a prostředky ochrany a obrany zázemí by však měly pravděpodobně chránit daleko větší prostor území státu než polní vojsko a kromě toho zabezpečovat jeho činnost a spolupracovat i s civilními resorty. Vzhledem k těmto úkolům a nezbytnosti soustavné přípravy svazků a útvarů k jejich plnění již v míru: by měla být vytvořena i jejich odpovídající řídicí struktura.

Na **taktické úrovni** velení by mělo být řízení sil a prostředků ochrany a obrany zázemí součástí organizační struktury svazků, útvarů a zařízení k tomuto účelu vytvořených.

Vojenské územní orgány státní správy

Vojenské územní orgány státní správy by měly být tvořeny velitelskými územní obrany, místními vojenskými správami a vojenskými újezdy.

Velitelství územní obrany by měla odpovídat počtu vyšších územně správních celků - jako orgány řešící vojenskou problematiku na této úrovni. Vzhledem k nezbytnosti snížení počtu dalších vojenských orgánů by měla zahrnovat i řešení problematiky stavebně

ubytovací a vojenské dopravy. V jejich podřízenosti by měly být všechny vojenské síly i prostředky ochrany a obrany zázemí, dislokované na území jejich odpovědnosti.

Vojenské správy by měly být prvkem pro mírové doplňování ozbrojených sil a mobilizaci lidských a materiálních zdrojů na území svojí odpovědnosti. Byly by podřízeny *velitelstvím územní obrany*. I zde však bude nezbytné zvážit, zda tuto činnost nebude třeba více centralizovat do určitých oblastí - náborových středisek, která by místní vojenské správy nahradila s cílem racionalizovat jejich práci a snížit jejich počty.

Vojenské újezdy by měly zabezpečovat podmínky pro výcvik vojsk a také hospodářskou činnost v těchto prostorech. Jejich počet by měl být oproti současnému stavu rovněž snížen.

Vojско územní obrany

Vojско územní obrany by mělo být tvořeno *brigádami územní obrany* (pěšími brigádami) jako jeho základu, *mobilizačními středisky*, *radiační sítí*, *pohotovostními oddíly* a *dalšími svazky a útvary druhů vojsk*. Organizačně by vojsko územní obrany mělo být podřízeno *vojenskému územnímu velitelství* (pracovní název), které by představovalo operační orgán velení a řízení. Graficky lze tuto strukturu znázornit takto:

Počet brigád by měl odpovídat počtu vyšších územně správních celků nebo rozsahu plněných úkolů. Současný stav je takový, že všechny tyto svazky a útvary jsou vytvářeny pouze válečně. Vzhledem k předpokládaným úkolům je však důležité, aby se změnil poměr mezi mírově a válečně vytvářenými svazky a útvary, i když to do určité míry bude muset být provedeno na úkor polního vojska.

Ostatní součásti AČR

Ve prospěch sil ochrany a obrany zázemí by mělo být vyčleňováno úsilí i ostatních součástí AČR podle vzniklé situace a na vyžádání. Na tomto úsilí by se mohly podílet pozemní a vzdušné síly, logistika, vojenská zpravodajská služba, vojenské zdravotnictví a vojenská policie.

Pozemní síly by se mohly podílet především na úkolech spojených s likvidací výsadků protivníka a úkolech odstraňování následků jeho působení svazky a útvary nezapojenými do bojové činnosti.

Vzdušné síly by mohly být použity na vyžádání k ochraně důležitých objektů v případě hrozby jejich bezprostředního napadení. Naopak síly a prostředky ochrany a obrany zázemí by mohly zabezpečovat pozemní zařízení vzdušných sil.

Logistika by měla zabezpečovat zásobování svazků a útvarů v zázemí a ty ji naopak budou poskytovat ochranu a obranu, zprůchodňovat komunikační systém a částečně i zabezpečovat dopravu.

Vojenská zpravodajská služba by měla zabezpečovat včasné informace o činnosti protivníka, zejména o jeho možné činnosti v zázemí.

Vojenské zdravotnictví by mělo poskytovat léčebnou péči pro svazky a útvary v zázemí, zejména v prostorech velkých zdravotnických ztrát.

Vojenská policie by již svým teritoriálním rozmístěním měla plnit úkoly těsné spolupráce se silami a prostředky ochrany a obrany zázemí. Spolupráce by měla být prováděna zejména při likvidaci následků činnosti protivníka, při organizaci polních prací, navedení režimu ve vojensky důležitých prostorech atd.

Problematika obrany teritoria státu bude neustále nabývat na významu. Proto bude nezbytné vytvořit ucelenou koncepci ochrany a obrany té části území státu, která nebude prostorem operační činnosti polních sil. Úkoly plněné v zázemí budou mít svoje specifické zvláštnosti, jež vyžadují připravovat se na ně již v míru, a ne pouze při vzniku ohrožení. Z toho důvodu bude potřebné nevytvářet svazky a útvary územní obrany pouze válečně, ale i mírově. Pro realizaci koncepce ochrany a obrany zázemí bude velmi důležité prosadit i některé legislativní úpravy týkající se i ostatních resortů státní správy a zřejmě provést i některé organizační změny v AČR.